

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:3124

av **Beatrice Ask m.fl. (M)**

Frihet för Svenska kyrkan – möjlighet att införa fri församlingstillhörighet samt tak och golv för kyrkoavgiften

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt för församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan att införa ett i kronor angivet tak och/eller ett i kronor angivet golv för den kyrkoavgift som en person ska betala ("maxtaxa" respektive "minimitaxa") och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt för Svenska kyrkan att införa fri eller friare församlingstillhörighet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svenska kyrkan är landets i särklass största religiösa samfund. Med långt mer än halva befolkningen som medlemmar är det en viktig institution både ifråga om storlek och i hur tänkande och struktur format vår gemensamma historia och många av våra delade traditioner. Kristen tradition har format och präglat Sverige i över tusen år.

Den statskyrkoordning som tidigare fanns i Sverige upphörde år 2000. Det är bra. Fortfarande reglerar dock staten vissa frågor som rör Svenska kyrkan, främst genom lagen om Svenska kyrkan. Vi anser att utgångspunkten bör vara att Svenska kyrkan ska ha rätt att på egen hand besluta om sina egna angelägenheter. I den här motionen tar vi upp två frågor som vi menar att staten inte längre behöver reglera, dels vissa aspekter av hur kyrkoavgiften ska vara konstruerad, dels vad som ska avgöra vilken församling en viss kyrkomedlem ska tillhöra.

Det kan framöver finnas anledning att se över ytterligare frågor för att ge Svenska kyrkan än större frihet att sköta sina egna angelägenheter.

Tak och golv för kyrkoavgiften

De som tillhör Svenska kyrkan är enligt lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan skyldiga att betala en kyrkoavgift. Svenska kyrkan har rätt till hjälp av staten med att bestämma, debitera, redovisa och ta in kyrkoavgifterna. Detta sker inom ramen för skattebetalningssystemet (se prop. 1995/96:80 s. 29). Av lagen (1999:932) om stöd till trossamfund och förordningen (1999:973) om statsbidrag till trossamfund framgår att avgiftshjälpen är en del av statens stöd till trossamfunden.

Enligt 7 § lagen om Svenska kyrkan ska den som tillhör Svenska kyrkan betala lokal och regional kyrkoavgift. Enligt 8 § samma lag är det församlingen som beslutar om lokal kyrkoavgift. Om församlingen ingår i en kyrklig samfällighet (idag: pastorat) får samfälligheten (pastoratet) besluta om hela eller del av avgiften. Stiftet beslutar om regional kyrkoavgift.

Av 3 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund framgår att kyrkoavgiften ska beräknas på samma underlag som den kyrkotillhöriges kommunala inkomstskatt beräknas på. Vidare finns bestämmelser om uttagande av kyrkoavgift i förordningen (1999:728) om avgift till registrerat trossamfund.

Enligt lag är det alltså församlingen eller pastoratet som beslutar om den lokala kyrkoavgiften och stiftet om den regionala. Enligt lag ska kyrkoavgiften beräknas på samma underlag som den kyrkotillhöriges kommunala inkomstskatt. Svenska kyrkan har sedan genom sitt inomkyrkliga regelverk (kyrkoordningen) detaljreglerat hur avgiftsbesluten fattas (se 42 kap. i kyrkoordningen; <https://www.svenskakyrkan.se/kyrkoordningen>).

En fråga som har diskuterats är om kyrkoavgiftens konstruktion innebär att människor lämnar Svenska kyrkan av ekonomiska skäl. Eftersom avgiften beräknas som en procentuell andel av den kommunalskattepliktiga inkomsten och inte har ett tak får en person med höga inkomster följaktligen betala en i kronor räknat hög kyrkoavgift, och därtill en avgift som blir allt högre i takt med att personens inkomster ökar. Det är ovanligt att ideella organisationer har avgifter som är konstruerade på det här sättet. Om ett gift par båda har höga inkomster kan det sammantaget handla om betydande belopp som de betalar i kyrkoavgift. Många av kyrkans medlemmar känner en stark samhörighet med kyrkan, men blir kyrkoavgiften i kronor räknat mycket hög finns ändå en risk att det gör att människor väljer att lämna kyrkan. Det förekommer också att den ena av makarna i en familj – vanligen den med högst inkomst – lämnar kyrkan, medan den andra kvarstår. Då har familjen fortsatt tillgång till kyrkans olika förrättningar, men en mycket lägre sammantagen avgift. Hur vanligt förekommande utträden av ekonomiska skäl är kan säkert variera mellan olika församlingar, beroende på till exempel befolkningens inkomstförhållanden.

Man kan tycka att personer med höga inkomster har råd att betala en hög kyrkoavgift och ska fortsätta göra det. Å andra sidan kan resultatet bli att personerna i stället lämnar kyrkan och då får kyrkan inte in några pengar alls från dem. Vi menar att denna avvägning inte är en fråga för riksdagen, utan att det bör vara upp till Svenska kyrkan själv på församlings- eller pastoratsnivå att bedöma om det finns behov av att införa ett tak för kyrkoavgiften för att minska risken för att människor lämnar kyrkan av ekonomiska skäl. Det är kyrkan som bäst kan bedöma det troliga ekonomiska utfallet av ett tak, det vill säga om de minskade intäkterna som följer av taket vägs upp av att fler medlemmar stannar kvar hos eller återvänder till kyrkan. För ett samfund som vill vara en bred folkkyrka har det rimligen också ett värde i sig att människor stannar kvar som medlemmar, oavsett det ekonomiska utfallet.

Vi anser också att Svenska kyrkan bör få möjlighet att fatta beslut på församlings- eller pastoratsnivå om det bör införas ett golv för kyrkoavgiften. Eftersom avgiften idag följer den kommunalskattepliktiga inkomsten finns varken golv eller tak.

Fri eller friare församlingstillhörighet

En fråga som under lång tid diskuterats i Svenska kyrkan är möjligheten för en medlem att bli medlem i – och därmed få betala sin avgift till – en annan församling än den man tillhör genom föreskriften att man är medlem i den församling inom vars geografiska område man bor. I dag är det omöjligt att som medlem i Svenska kyrkan tillhöra exempelvis den församling i vars kyrka man döpts, konfirmerats eller där ens föräldrar vigts om man inte råkar bo på den aktuella orten.

För många är det naturligt att vara med i kyrkan för att på så sätt stödja något som uppfattas som behjärtansvärt genom exempelvis socialt och ideellt arbete eller genom förvaltandet av kulturskatter, och med en friare församlingstillhörighet skapas möjlighet för den enskilde att vara med i en församling till vilken man känner en starkare känslomässig koppling än till kyrkan på den ort där man nu kanske bor efter en eller flera flyttar. Emotionellt kan det finnas en stark dragning till kyrka och församlingsverksamhet där man exempelvis fötts och vuxit upp, där den egna släkten kommer ifrån och där anförvarters gravar finns kvar. Det kan också handla om att man inom Svenska kyrkan önskar söka en gudstjänstgemenskap som kan saknas på den egna orten och som man därför helt naturligt önskar stödja med den egna medlemsavgiften. I synen på kontroversiella frågor kan det finnas åsikter som intagits av den egna församlingens präster eller förtroendevalda vilka man inte delar och då kan utträde ur kyrkan vara ett alternativ för den som inte har möjlighet att istället byta församling.

Vad som borde vara en fråga för Svenska kyrkan är det dessvärre inte. För några år sedan gav kyrkostyrelsen ett utredningsuppdrag om just församlingstillhörighet. Resultatet har lagts fram i Rörlig församlingstillhörighet – modeller och konsekvenser (SKU 2004:1). I denna utredning resoneras kring ett antal möjliga modeller för en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Detta frågeområde har debatterats vid ett flertal kyrkomöten.

I utredningen SKU 2004:1 noteras:

Det står klart att det inte är möjligt att enbart genom ändringar i kyrkoordningen införa denna modell. Det krävs ändringar i föreskrifterna i lagen om Svenska kyrkan om tillhörighet till den församling där man är bosatt. Detta väcker frågor kring den särskilda ställning lagen om Svenska kyrkan har som en grundläggande del av beslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan.

En moment 22-liknande situation har i praktiken uppstått. Många i riksdagen tror att frågan om församlingstillhörighet är ett ärende att exklusivt avgöras av Svenska kyrkan och dess medlemmar medan alla försök att nå beslut om friare församlingstillhörighet vid kyrkomötet besvaras med att det hela avgörs av Sveriges riksdag. Frågan har också tidigare varit uppe i riksdagen och samtliga allianspartier har där reserverat sig till förmån för att göra en översyn om hur beslutsrätten över denna fråga skulle kunna flyttas till Svenska kyrkan.

Lagstiftningen borde ändras på sådant sätt att Svenska kyrkan själv kan avgöra huruvida dagens ordning med en strikt geografisk koppling ifråga om församlingstillhörighet ska bibehållas eller om en friare ordning ska införas.

Beatrice Ask (M)

Annicka Engblom (M)

Lisbeth Sundén Andersson (M)

Marta Obminska (M)

John Widegren (M)